

השיעור השבועי

השיעור נמסר בכל מוצאי שבת בבתי היחידים ומשודר דרך הטלוויזיה וברדיו ובקוויים רבים. מיטחו של מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל

הרב המקדים: הגאון חכם משה צדקה שליט"א ראש ישיבת פורת יוסף גאולה

גיליון מספר 391

כתב וערך השיעור: הרב דכיר פרץ שליט"א

ר"ת	יציאה	כניסה	ידוולים
20:45	19:53	19:02	תל אביב
20:42	19:51	19:00	חיפה
20:45	19:54	19:02	באר שבע
20:42	19:52	19:00	

אחרי-קדושים | ח' אייר תשפ"ג

הלכות ספירת העומר - ב

הפצת עלונים באזור מגורין
התקשר: 0506-730-831

המנהג לספור את העומר אחר הש"ץ. שומע ברכה לפי תומו לא יוצא ידי חובה. שומע כעונה בספירת העומר. להיאבק בענייני השקפה ובענייני הלכה. ההלכה אינה הפקד! "שומע כעונה" תורת דיבור עליו או תורת שמיעה, ואחת עשרה נפקא מינה. קטן שהגדיל בימי הספירה. רב גדול ששכח לספור את העומר. מי שנפטר מספירת העומר אינו מוציא ידי חובה את חבירו. יצא ידי חובת ברכה ונמלך

כולם אחרי

א. בסוף השיעור הקודם דיברנו על המנהג שהשליח ציבור מברך וסופר, וכולם מברכים וסופרים אחרי, ושאלנו למה לא חוששים שכבר יצאנו ידי חובה מהש"ץ, ואף שדין שומע כעונה הוא מדין מצוות צריכות כוונה, ובשלחן ערוך (סימן ס"ט ע"ד) נפסק שמצוות צריכות כוונה, וכאן אנחנו לא מכוונים לצאת ידי חובה מהש"ץ, אבל לכאורה יש לחוש למאן דאמר מצוות אין צריכות כוונה, וכמו שכתב מרן בשלחן ערוך הלכות ספירת העומר (סימן תפ"ט ע"ד), שמי ששאל אותו חבירו בין השמשות כמה ימי הספירה בזה הלילה, יאמר לו:

אתמול היה כך וכך, שאם יאמר לו: היום כך וכך, אינו יכול לחזור ולמנות בברכה. ואף שרק עונה לחבירו ולא מתכוין לצאת בזה ידי חובה, מכל מקום מרן חשש לזי"ע שאומר מצוות אין צריכות כוונה. והערה זו על פי דברי הגאון רבי זלמן (בש"ע שלו סי' תפ"ט ע"ד), הביאו מרן זצ"ל בחזון עובדיה (וי"ט ע"א רלא) וכתב, הילכך טוב שיאמר בפירוש בתחילת ימי הספירה, "אני מכוין שבכל לילה מן הלילות של ספירת העומר בשנה זו, שלא לצאת ידי חובת הברכה והספירה של העומר בשמיעתי אותם מפי השליח ציבור, או אדם אחר, אלא רק כשאברך ואספור בעצמי". ומכל מקום מן הדין מאחר שכל

דברי חיזוק מראש הישיבה הגאון רבי משה צדקה שליט"א: כשיש מחלה צריך לדעת שהוא חולה, וגם כיצד לטפל. יש כיום מצב של מלחמה קשה עם היצר הרע, אדם נוסע בשכונה ולא יודע איזה שוטה הולך אחריו ויורה יריות. נורא ואיום! זו היא המחלה, והתרופה? נלך בעקבות רבותינו המדריכים אותנו לדעת את הדרך אשר נלך בה, ובלעדיהם אנו כסומים בארובה, "ויאמינו בה" ובמשה עבדו - להאמין בה" וגם בחכמי ישראל. הרמב"ם שלא היה כמוהו גדול בתורה, גדול בחכמה, גדול ברפואה, כתב בתחילת הלכות תעניות (פ"א ה"א): מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבוא על הצבור, שנאמר (במדבר י"ט) "על הצר הצר אתכם ותרעמתם פהצרת", כלומר כל דבר שייצר לכם, כגון בצורת דבר וארבה וכיוצא, זעקו עליהן והריעו. ע"כ. להרמב"ם (פ"א מתפלה ה"א) תפלת אחת ביום דאורייתא, ולתוס' (ברכות כ"ד"ה בתפלה) כל התפלות מדרבנן, אבל כולם מודים שתפלה בעת צרה זו מצות עשה דאורייתא! וממשיך הרמב"ם (שם הלכה ב) וכותב: ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה וזעקו עליה ויריעו, ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן, ככתוב (ירמיהו ה"ב) "עונותיכם הטו אלה וחסאותיכם מנעו הטוב מכם", וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם. ע"כ. כדי להסיר הצרה, מלבד התפלה צריך לשוב בתשובה מהמעשים הרעים. בכל דור יש סוג אחר של יצר הרע, בזמן הנביאים היה יצר הרע לעבוד עבודה זרה, והיום הוא של גילוי עריות.

היה יהודי צדיק אחד שהיה נכשל באיזה דבר וב"ה חזר בתשובה, ואחר חודש חזר לסורו. אמרת לו: אני מתפלל עליך, רשעים גמורים מחללי שבתות חוזרים בתשובה ונשארים, ואתה חזרת בתשובה על דבר אחד וגם בזה לא עמדת! אלא שהם חוזרים בתשובה ולומדים תורה, והתורה היא תבלין ליצר הרע, ולעומת זאת אתה לא פתחת ספר, ולכן אינך יכול לעמוד אפילו בדבר אחד! היצר הרע שאל, מה נעשה לחרדים האלה? יש היום הרבה תורה וישיבות וסמינרים... אמר לו אחד מיועציו: תשמע עצה, תעשה סעודה גדולה, תביא דגים וויסקי, ובכל צלחת תשים כדור קטן של רעל. אומר היצר הרע, תקימו ישיבות ותלמודי תורה, אבל תהיו עם טלפונים טכאים, זה רעל! ומה תעזור התורה שלך?!

כשאדם בא ומבקש ברכה, יש לשאול אותו אם יש לו טלפון כשר, ואם יש לו טרף איך ניתן לו ברכה, הלא כשנבקש מהקב"ה תן לו כך וכך, הקב"ה יגיד, הוא עושה נגדי ואיך אתן לו ברכה?! וצריך להשפיע גם על החברים, כל ישראל ערבים זה לזה. מכשול הטלפון הטמא רמוז כבר בפסוקים, דוד המלך ע"ה אומר בתהלים (נ"ו-יח) "וְלִרְשָׁעִים אֶמְרָא אֱלֹהִים מַה לָּךְ לְסַפֵּר חֲקֵי יְתוֹשָׁא בְרִיתִי עֲלֵי פִיהּ, וְאִתָּהּ שְׂגָאָת מוֹסֵר וְתִשְׁלַךְ דְּבַרִי אַחֲרֵיהּ, אִם רָאִיתָ גִבּוֹתַי וְתִרְצֵן עִמּוֹ וְעִם מְנַאֲפִים חֲלָקָה". וכי יתכן בעולם שנואף יעסוק בתורה?! אלא אומר דוד המלך "עם מנאפים חלקך" - אתה לא נואף, אבל המסתכל בעריות יש לו חלק בהם, ומה שווה התורה שלו?! לכן אומר לו תסתלק.

דברי מרן שליט"א: חזק וברוך למורנו ורבנו ראש הישיבה הגאון רבי משה צדקה שליט"א. יהי רצון שימשיך לחזק אותנו מתוך בריאות איתנה, לאורך ימים ושנים, ויזכה להגדיל תורה ולהאדירה.

השיעור יהיה לעילוי נשמת אחי רבי יעקב בן מרגלית, רוח ה' תניחנו בגן עדן. ברצוני לחזק את הגאון הרב ציון כהן רב העיר אור יהודה, ביום חמישי האחרון עשה כנס של מכות 'דורות', וכמה רופאים היו צריכים לבוא ולדבר בענייני רפואה הקשורים להלכה, אבל עשו רעש למה לא מביא נשים רופאות שידברו בפני כל הרבנים, והרופאים שלחו לו מכתב שהם מבטלים את הגעתם, ואוסרים על שאר הרופאים לבוא. אמרת לו שימשיך לעשות את הכנס ולא ישמע להם, והרבנים יבואו וידברו. הם לא ילמדו אותנו איך מכבדים את האשה, רבותינו לימדו אותנו שיש לכבד את האשה יותר מגופו (בימות סב: סנהדרין ע"ג), אוקירו לנשיכו כי היכי דתתעטרו (ב"מ נ"ט). - המכבד את אשתו זוכה לעושר, שהרי אחר חטא עץ הדעת נגזר על אדם הראשון "בזיעת אפיק תאכל לחם", ועל האשה נגזר "והוא ימשול בך", ומי שמוותר לאשתו ומבטל "והוא ימשול בך" - ונותן לה להחליט בכל מיני דברים, כי העיקר זה התורה והשאר הבל - התורה מבטלת "בזיעת אפיק תאכל

וגם הרחוקים הרי יש להם אמונה, אבל יצר הרע מפתה אותם. שכל אחד יתבונן מה הוא גורם במעשיו לעצמו ולכל הדור. לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת - אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירה אחת - אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה (קידושין מ). למה שיכריע את כל העולם לכף חובה ובגללו יבואו הגויים לעשות לנו צרות?! בסנהדרין (נ"ח) אמרו, מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח? יעסוק בתורה ובגמילות חסדים. ב"ה בדורנו יש הרבה גומלי חסדים, והרבה ישיבות, אמר הקב"ה, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין (קידושין ל). בשעה שמכניסים אדם לדין שואלים אותו, נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה (שבת לא). אדם עובד כדי להתפרנס, אבל אם עושה עבירות "לצורך העבודה", זה מראה שחסר לו באמונה. וכפי שכתב הרמב"ם, בשעת צרה אנחנו צריכים להתפלל, כי בחורים נכנסים לאש ויש להצילם. ומוסיף הרמב"ם שזה לא מספיק, אלא צריך גם תשובה, "פי אדם אין צדיק פָּאָרְץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחָטָא" (קהלת ו, כ), מי שלא קובע עתים לתורה יקבע עיתים, ומי שלומד תורה ילמד יותר.

לתגובות וכן לקבלת הגיליון במייל: d95872@gmail.com

ברכת מול טוב וזמה זשגז לידדינו ר' גרשון זויטמן הי"ד לרגל הכנס בנו יוסף לעול תורה ומצוות. יזכו לרוות נזות מכל יוצאי זולעיהם

אחד אומר לשם יחוד², ובכוונתו לברך ולספור בעצמו, הרי זה נחשב כמו כוונה נגדית, והבאנו להקת פוסקים ראשונים שכתבו שכוונה נגדית מועילה, ומהם התוספות (סוכה לט.), הרא"ש (פ"ג דסוכה סימן לג), הר"ן (סוכה לט.), האור זרוע (ח"ב סימן שיג), שבלי הלקט (סימן שסו), הרשב"א (בתשובה סימן תנח), המאירי (סוכה מב.), אהל מועד (הל' ק"ש ד"כ ע"א), הארחות חיים (הלכות לולב סוף אות כא) בשם רב האי גאון, ומרן הבית יוסף (סימן תקפס). גם תלמידי רבינו יונה בשם רבינו שמואל (ברכות יב.) בארו בסוגיית פתח בחמרא וסיים בשיכרא, שאם תפס כוס מים בידו ואמר "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם" על דעת לברך "שהכל", ושוב טעה וחשב שזה יין לבן וסיים "בורא פרי הגפן", וכן להפך, הגמרא הסתפקה האם הולכים אחר תחילת הברכה, או אחר סופה, ונשארה בתיקו. ולמאן דאמר מצוות אין צריכות כוונה, מה איכפת לי מה כיוון בהתחלה, לעולם נלך אחר הסיום בפיו? אלא שמה שכיוון בהתחלה נחשב כוונה נגדית, וכולם מודים שמתחשבים בה.

שומע לפי תרומו

ב. הראו לי השבוע לאחד ממחברי הזמן שכתב דבר מוזר, שאם שמע ברכה מחבירו וענה אמן, יצא ידי חובה, ושוב אינו יכול לברך, ויאכל בלי ברכה. ולמד זאת ממה שכתב בחזון עובדיה שאם לא מכיון כוונה נגדית יש לחוש שמא יצא ידי חובה למאן דאמר מצוות אין צריכות כוונה, ואם יברך תהיה ברכה בטלה. כשראיתי זאת הבנתי מיד עד כמה צדק הרב בית שער (מכתב יד סי' פח וע' א"ח סי' רפ) שכתב לבנו שלא ללמוד בספרים של מחברי הזמן, אלא רק בספרים של גדולי הדור - הגר"ש אורבך, הגר"ש ואזר, מרן זצ"ל. תראה איך הוא טועה, הרי מעשים בכל יום שיושבים לאכול בצוותא, וכל אחד מברך המוציא לעצמו, ואף מי ששמע את חברו שמברך המוציא ועונה אחריו אמן, חוזר לברך בעצמו אם לא כיוון עליו והמברך לא כיוון עליו. וזה פשוט. ובחזון עובדיה חשש רק לרווחא דמילתא, אבל בסתם לא חוששים לחולקים, שהרי זה כאילו כיוון להדיא שלא יוצא ידי חובה בשמיעה, אלא ברצונו לברך בעצמו. ויש ריב"א בפסחים (י:) מפורש שלא כדבריו, שם כתב להדיא שאם מתכוין שלא לצאת אינו יוצא, ושכן כתבו בתוס', ונראים דבריהם במצוה הנעשית על ידי אחרים כגון הבדלה וכיוצא בו שאינו מוציא בעל כרחו, ולפיכך כל אחד מבדיל בביתו אף ששמע הבדלה בבית הכנסת. ע"כ. אדם שומע ברכה ועונה אמן, וכי הוא יוצא ידי חובה בעל כרחו כשאינו מתכוין לצאת?! וכאן זו קולא, שיאכל בלי ברכה, והרי כל הנהנה מן העולם הזה בלי ברכה כאילו מעל (ברכות לה.). ואיך יכנס לאיסור זה בגלל איזה חששא שאולי יצא ידי חובה, והרי לא יוצאים ידי חובה בשמיעה בעל כרחו³. לכן להלכה באופן זה יברך בלי שום פחד.

שומע כעונה בספירת העומר

ג. בכלל יש אומרים שבספירת העומר לא מועיל דין שומע כעונה, שהרי בגמרא במנחות (סו:) דרשו על הפסוק (ויקרא כג, טו) "וספרתם לכם" ממחרת השבת, שתהיה ספירה לכל אחד ואחד. והבינו כמה פוסקים שזהו על דרך מה

לחם" וזכה לעושר. ומה שייך שתבוא אשה ותדבר בפני כל הרבנים, וכי אנחנו רפורמים?! הם רוצים לעשות כפייה אנטי דתית. כל דבר שנוהגים בו הרפורמים יש להלחם נגדו כפשוטו, הם כופים עלינו את אורח החיים שלהם, ויש להתרחק מזה. לכן אני מחזק את ידיו, טוב עשה שלא שמע בקולם ועשה את הכנס, ובאו רבנים ודיברו דברים טובים, וגם אני הייתי שם. יהי רצון שימשיך לעשות כנהנה וכהנה ולהגדיל תורה ולהאדירה.

² ובאמירת לשם יחוד יאמר "מצות ספירת העומר" ולא "מצות עשה", כי להלכה ספירת העומר בזמן הזה מדרבנן, ונאמר (התלם קא, ז) "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני", ויש בזה משום בל תוסיף, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ב מהלכות מדרים ה"ט) שמי שאומר על בשר עוף בחלב שאסור מדאורייתא עובר על בל תוסיף.

³ צריך לדעת לדמות מילתא למילתא נכון, לפעמים מי שמדבר הרבה על עיון, דוקא הוא אין לו עיון, על ראש הגג בווער הכובע... יכול לכתוב למעלה הלכה ולמטה מקור, והאמת 'לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף'...

⁴ לכן ביום הראשון של חג סוכות לא יוצאים ידי חובה בלולב השאול. יש אומרים בדעת הרמב"ם שבירושלים העתיקה יש מצוה דאורייתא ליטול ארבעת המינים גם בחול המועד, אבל זה לגבי עצם קיום המצוה, ולא לגבי דין "ולקחתם לכם", שבתורה זה נאמר מפורש רק על היום הראשון. ולכן מה שהיו כמה אנשים בכותל שאמרו בחול המועד: תקנה לי את ארבעת המינים, אין צורך.

⁵ מי שהוא זקן ושבוע ימים או חולה שלא יכול להתכופף תחת המטה, יכול למנות שליח שיבדוק ויבער את החמץ בשבילו. אם יכול יברך בעצמו ויבדוק מגירה אחת, ואחר ימשיך, אבל אם גם זה לא יכול, אפשר על ידי שליח.

⁶ צריך להיות בקי בהלכה ולדעת פוסקים, לפני השיעור בא אלי תלמיד חכם חשוב, ואמר לי שמוציאים ספר פסקי הלכות של חכם אחד, ורוצים שאתן ההסכמה. אמרתי לו: אני מכיר את החכם הזה, הוא יודע לומר שיעורים יפים, אבל

שדרשה הגמרא (פסחים ה. סוכה כז: כט:) על הפסוק (ויקרא כג, טו) "ולקחתם לכם" ביום הראשון פרי עץ הדר וכו', לכם - משלכם יהא, וכן בגמרא סוכה (מג:.) שתהא לקיחה ביד כל אחד ואחד⁴. וכך כתבו רבינו יהונתן מלונגל והנימוקי יוסף (סוף פסחים). גם בספר הפרדס (שער ט עמי קנה) כתב רבינו אשר בר חיים, "וספרתם לכם", שכל אחד ואחד חייב לספור ואין אחד יוצא בספירת חבריו. גם בספר האגודה (מנחות פ"ו סי' לב) כתב, שתהא ספירה לכל אחד ואחד, ולא ש"ץ בשביל כולם, וגבי יובל כתיב "וספרת לך", דמיירי בבית דין. ואמנם החיד"א (בברכ"י א"ח תפט סק"ו) מפלפל בדבריו. וכן הסכימו חלק מהאחרונים, מהם המהרש"ם (תאו"ח ס"ח א) - היה לפני כ-450 שנה בדורו של מרן הבית יוסף - שכתב, שבספירת העומר צריך שכל אחד יספור בעצמו, ולכל הפחות לתחילה לא יצא ידי חובה מדין שומע כעונה. וכן כתב הלבוש (סי' תפט ס"א) - היה בדורו של מרן הבית יוסף וציער ממנו - שמצוה על כל אחד מישראל לספור לעצמו, ואין אחד יוצא בספירת חבריו אפילו אומר אמן, שכן משמעות "וספרתם לכם" שתהא ספירה לכל אחד ואחד. וכן כתב החק יעקב (סק"ד), ופלפל בדברי הרשב"א (בתשו' ח"א סי' קכו, תנח) שכתב שמועיל שומע כעונה, שמא כוונתו על הברכה ולא על הספירה. וכן כתבו החק יוסף (דף מט ע"א), המהרש"ם (ח"א סי' ס"ח א) - לפני מעל 400 שנה - והיד אהרן אלפאנדארי (דף ק"ז ע"ב). ויש לצרף דבריהם לחיזוק המנהג שסופרים אחר השמיעה מהש"ץ.

דיוק מהר"ן

ד. ולכאורה כן משמע מדברי הר"ן (פסחים י:) במה שדן לגבי נוסח הברכות, מתי מברכים בלשון "על" - "על מקרא מגילה", ומתי בלשון ל' - "לשמוע קול שופר", "להניח תפלין". יש בזה כמה שיטות בראשונים (ראה בשלחן המערכת ח"א מע' ב סי' קלב), והר"ן הביא בשם יש אומרים שבמצוות שאי אפשר לעשותן על ידי אחר מברך בלי, כגון בתפלין שלא יכול לומר לאחר תניח בשבילי, או בשופר שלא יכול לומר לאחר תשמע בשבילי, כי אלו מצוות שבגופו. אבל במצוות שאפשר לעשותן על ידי אחר מברך "על", כגון בביעור חמץ שמברך "על ביעור חמץ"⁵. ולכן כשקובעים מזוזה, אם בעל הבית קובע, מברך "לקבוע מזוזה", ואם מכבד את הרב שיקבע, יברך "על קביעת מזוזה". וכתב הר"ן שיש להקשות מספירת העומר, שמברכים "על" ספירת העומר, אף על פי שאי אפשר להתקיים על ידי אחר. וסיים דבשלמא בקריאת מגילה מברכים "על" מקרא מגילה, מפני שקריאתה יכולה להתקיים על ידי שליח - מסביר ההפרי מגדים (בפתחה כוללת לא"ח ח"ג אות כח) ששומע כעונה הוא מדין שליחות, ודלא כהסבר החזון איש (א"ח סי' כט) ששומע כעונה היינו שהשומע והמשמיע מתחברים יחד כאילו הוא עצמו בירך - ולכאורה מוכח מדבריו שאי אפשר לצאת ידי חובת ספירת העומר מדין שומע כעונה.

לאפקי מספירת שמיטין ויובלות

ה. אולם זה לא מוסכם⁶, ויש מפרשים את דברי הגמרא "שתהא ספירה לכל אחד ואחד", שאין זה כספירת שמיטין ויובלות המוטלת רק על בית הדין -

הוא לא יודע פוסקים והלכה למעשה, ולכן לא אתן לו הסכמה. אמרו, אבל הם לא רוצים להוציא את הספר עד שהרב יתן הסכמה. אמרתי, לא אתן הסכמה, כי זה מבבל את עולם ההלכה. צריך להיאבק להעמיד את ההלכה על תילה. תראה את אחינו האשכנזים שיהיו בריאים, לולא שהיו נאבקים חזק על עולם הישיבות ועל ההשקפה הנכונה, אינני יודע איפה היינו היום. פעם דיברתי עם מרן זצ"ל על רב גדול אחד שהיה בזמן קום המדינה ונטה לקו אחר, והיה בעד גיוס לצבא החילוני. ושאלתי את מרן, איך עשה ככה, הרי היה תלמיד חכם גדול? אמר לי, אם היית בזמנו גם אתה היית כך, בשואה האימה שרפו שש מיליון יהודים, באיזה מוות אכזרי, התעללו בהם נורא ואיום, היה רעב נורא, הורידו להם את החשק לחיות ורק אחר כך הרגו אותם. ולפתע הגיעו לארץ, ויש לנו טנקים ומטס... זה היה מפתח ללכת אחר השקפה אחרת, וכל הכבוד לאשכנזים שבאו ועמדו על המשמר שהעיקר זה הרוחניות - התורה שלנו והאמונה שלנו - וגדול המחטיאו יותר מן ההורגו. וכי זה טוב שבבתי הספר יש מיליון וחצי ילדים יהודים שלא יודעים אפילו פסוק שמע ישראל, מגדלים דורות שלמים של אפיקורסים כופרים, הולכים לים מעורב ועושים את כל התועבות שבעולם. לזה קווינו וציפינו?! וכמו שנאבקו על ההשקפה הנכונה, כך אנחנו צריכים להיאבק על ההלכה, ההלכה היא לא הפקר, יש לנו פוסקים וגדולי הדורות וצריכים ללכת בעקבותיהם [לא לומר רק סברות, וגם לא להכריע פה לדעת כללי הפסיקה. בשבת חודש אב תשנ"ד אמר לי מרן אמו"ר זיע"א אל פה בהאי לישינא: תדע, עוברת הספר אול"צ המציא כמה וכמה הלכות וכללים מדעתם, ולא ידעו דבר וחצי דבר מהפוסקים שלנו, לא למדו תשובות הראשונים, לא למדו תשובות גדולי האחרונים, והמציאו הלכות וכללים, וכן בלבלו את עולם ההלכה, העולם ההלכתי היה מסודר, והם באו ובלבלו את העולם. עד כאן לשונו. תראה למשל בענין קטן שהגדיל בימי הספירה, שכתבו

אבל היום התבלבל החשבון ולא יודעים מתי היובל - אלא כל אחד ואחד צריך לספור את העומר. ולעולם יכול לצאת ידי חובתו מדין שומע כעונה, וכמו בקריאת המגילה, קידוש והבדלה, שהם חובת יחיד, ורגילים לצאת בהם ידי חובה מאחר. וכן דעת הראשונים, רבי יצחק בן גיאת (ספ"ה ע"ג ע"ג) והאחרות חיים (הל' ספ"ה ע"ג אות ד) בשם רב האי גאון - מלפני כאלף שנה - וספר האשכול (אלבק, ח"ב ע"ב צד) לרבי אברהם חמיו של הראב"ד. וכן פסק הפרי חדש (ר"ס תפט), ושכן כתב הגאון רבי חיים אבולעפייא בספרו מקראי קודש (דף קפ ע"ב).

דעת רש"י

ו. אמנם הביאור הלכה (ס"ה תפט ס"א) מדייק מרש"י (מנחות סה): שכתב: שתהא ספירה לכל אחד ואחד - שכל אחד חייב לספור, וביאר בחידושי הרשב"א (שם), שאם כוונת התורה היא לציבור לבד ולא לכל יחיד, היה לה לומר "וספרתם" לבד, ומשאמרה "לכם" משמע לכל אחד, הרי שהמצוה שייכת על כל יחיד ויחיד בפני עצמו. ע"כ. אבל צריך להבין מה הראיה, הלא גם בדברי רש"י יש לפרש שבא לאפוקי מכך שהמצוה רק על בית דין או חובת ציבור. וגם הביאור הלכה עצמו סיים, שיש לומר שאפילו לפירוש רש"י, אם אינו בקי לספור בעצמו, אפשר שחבירו יכול להוציאו. ע"ש. ולפי האומר יש ראשונים שכתבו מפורש שמועיל שומע כעונה בספירת העומר. גם בספר דבר שמואל אבוהב (סימן נט), כתב תשובה יפה שאין שום סיבה לומר שלא מועיל שומע כעונה בספירת העומר, ולהלכה מועיל שומע כעונה.

תורת דיבור או תורת שמיעה

ז. יתכן לומר שזה תלוי במחלוקת מה ההגדרה של שומע כעונה, שבגמרא (סוכה לה): אמר רבי שמעון בן פיזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא מניין לשומע כעונה, דכתיב (מלכים ב' כב, טז) "את כל דברי הספר אשר קרא מלך יהודה", וכי יאשיהו קרא? והלא שפן הסופר קרא, דכתיב (שם) "ויקראהו שפן לפני המלך"? אלא מכאן לשומע כעונה. ע"כ. אפשר לבאר שעל ידי ששומע קידוש או הבדלה מחבירו, נחשב לו כאילו אמר בעצמו, ותורת דיבור עליו, וכל דיני האומר עוברים לשומע. או נאמר שדין שומע כעונה בא לחדש שאפשר לצאת ידי חובה גם על ידי שמיעה, ותורת שמיעה עליו. כתב הרמב"ם (פ"א מהלכות ברכות הלכה יא): כל השומע ברכה מן הברכות מתחלתה ועד סופה, ונתכוין לצאת בה ידי חובתו, יצא, ואף על פי שלא ענה אמן, וכל העונה אמן אחר המברך הרי זה כמברך. ע"כ. ויש לבאר שאם לא ענה אמן אין לו את המעלה שנחשב כמברך, ויוצא מדין שמיעה, אבל אם ענה אמן התחבר לגמרי למשמיע ונחשב לו כאילו דיבר בעצמו. ואפשר שלדעת הסוברים שלא יוצא ידי חובה בספירת העומר מדין שומע כעונה, הוא משום שתורת שמיעה עליו, והסוברים שיוצא ידי חובה, הוא משום שתורת דיבור עליו.

מחלוקת רש"י ותוס'

ח. מי שנמצא באמצע תפלת העמידה והציבור התחילו חזרה והגיעו לקדושה, כתב רש"י (סוכה לה: ד"ה הוא אומר ברוך) שלא יענה בפיו, כי תפלת העמידה היא מעולם האצילות, אלא ישתוק וישמע את השליח ציבור, ויחשב לו כאילו ענה בעצמו קדושה. וכן פסק מרן בשלחן ערוך (סימן קד סעיף ז, וס"ח קט). והתוספות (שם ד"ה שמע, ובברכות כא: ד"ה עד) העירו, הלא זה הפסק באמצע העמידה, ולכן ימשיך הלאה בתפלתו. וחולקים ביניהם בהגדרת שומע כעונה, רש"י סבר ששומע כעונה תורת שמיעה עליו, ולא נחשב לו כאילו הפסיק בדיבור, ורבינו תם סבר ששומע כעונה תורת דיבור עליו.

אחת עשרה נפקא מינה

ט. בילקוט יוסף (ספירת העומר ע"ג קסב) הבאנו אחת עשרה נפקא מינה בחקירה אם שומע כעונה תורת דיבור עליו או תורת שמיעה, והם: 1. לענין ספירת העומר, אם נאמר דבעינין ספירה לכל אחד ואחד, אם כן אינו כדון קידוש שיוצאים ידי חובה מדין שומע כעונה, אלא יש כאן דין מיוחד שיספור כל אחד בפיו. 2. לענין קריאת פרשת זכור דרשו חז"ל (מגילה יח.) "זכור" בפה ו"לא תשכח" בלב, והשאלה איך יכול לצאת ידי חובה מהש"ץ, הרי בעינין שיקרא הפרשה מתוך ספר תורה ובפיו, ואם נאמר ששומע כעונה תורת שמיעה עליו בלבד, איך נחשב כהוציא בפיו וכקורא מתוך הקלף. 3. האם בעשרת בני המן צריך כל אחד מהשומעים לעצור את הנשימה ולומר את עשרת בני המן בנשימה אחת, או לא. 4. כהן צרוד שלא יכול לומר ברכת כהנים בקול רם כדון, האם יכול לצאת ידי חובה מכהן חבירו. 5. מי שמתארח אצל אביו בליל הסדר, ואביו מספר את סיפור יציאת מצרים, האם יכול לצאת ממנו ידי חובת "ההגדת

הרבה אחרונים שלא יספור יותר בברכה. ובאו עורכי הספר הנו' וחיידו שיש דין חינוך גם אחרי בר מצוה. ויש תוס' מפורש שלא כדבריהם, וכדלהלן.

לבנוך" כשהנכדים שומעים מהסבא. 6. בקידוש של שבת דרשו (תורת כהנים ר"פ בחקותי) "זכור" בפה ו"שמור" בלב, ומעשים בכל יום שיוצאים ידי חובה מראש המשפחה, כאילו אמרו כולם בפה. 7. האם סומא יכול לעלות לתורה, שהרי דברים שבכתב אי אתה רשאי לאמרם על פה (גיטין ס:). 8. ברכות ומצוות שדין בעמידה, כמו ספירת העומר וברכת הגומל, האם גם השומעים צריכים לעמוד, או שכל דיני המברך חלים עליהם וממילא נחשב כאילו מברכים בעמידה. ועיין במשנה ברורה (סי' קכד סק"ב), ובשער הציון (סי' תרצ אות א). ובר"ץ גיאת הנ"ל משמע שהיוצאים ידי חובה מהשליח ציבור אינם צריכים לעמוד בספירת העומר. 9. המקדש ואחד המסובים הפסיק בדיבור קודם שטעם, אבל אחר טעימת המקדש, שאם נאמר שכל מעשיו של המקדש מתייחסים לשומע, אין זה נחשב הפסק, שכבר חלה הברכה. 10. בדין שתיית רביעית יין שנחשבת כסעודה לענין קידוש במקום סעודה, אם שתיית רביעית על ידי המקדש מועילה גם לשומעים. 11. וכן לענין השומע קדושה באמצע תפלת שמונה עשרה, וכנ"ל.

להלכה

י. להלכה תופסים ששומע כעונה תורת דיבור עליו, והשומע עשרת בני המן לא צריך לעצור את הנשימה, וכיון שהש"ץ קרא בנשימה אחת נחשב לשומע כאילו קרא בעצמו בנשימה אחת. וכן בפרשת זכור נחשב לכל אחד כאילו קרא בעצמו מתוך הספר תורה. וכן במצות "ההגדת לבנוך" יכול לצאת מאביו ידי חובה. ואם תשאלו, אם כן מדוע מרן פסק שבאמצע תפלת עמידה ישתוק ויכוין לקדושה ולא חשש להפסק, כי מחשבה טובה - של אמירת קדושה - הקב"ה מצרפה למעשה, אבל מחשבה רעה - של הפסק - אין הקב"ה מצרפה למעשה (קדושין מ). ולמסקנא מועיל שומע כעונה בספירת העומר.

קטן שהגדיל בימי הספירה

יא. בליל ששי האחרון הייתי באיזה בר מצוה⁷ ושאלתי את חתן הבר מצוה: עכשיו ימי העומר, ומה עשית הלילה, האם ספרת את העומר בברכה? אביו שהוא קובע עתים לתורה ומגיע לכאן לשיעורים אמר לי: אמרתי לבני שמכאן ולהבא יעמוד לידי ואוציא אותו ידי חובת הברכה. אמרתי לו: יפה מאוד, כל הכבוד. כי להלכה קטן שהגדיל בימי הספירה אינו ממשיך לספור את העומר בברכה, ורק בדיעבד מרן זצ"ל (חזו"ע ע"ג רכא) כתב שלא מוחים בו, אבל לכתחילה אינו רשאי לספור בברכה. וכך פסקו הברכי יוסף (סימן תפט סק"ב), פרי הארץ (ח"ג חאו"ח סימן א), השלמי ציבור (דח"צ ע"ג), חכמה ומוסר (הלכות פסח אות קמט), רבי חיים פלאגי (במועד לכל חי סימן ה אות ח), ועוד גדולי עולם. ביביע אומר ח"ג (חאו"ח ס"ה טו) יש על כך תשובה ארוכה ויפה מאוד. ואף שהקטן ספר מידי לילה עד שהגדיל, אבל אז היה פטור מכל המצוות, ואפילו מצות חינוך לא היתה מוטלת על הקטן עצמו אלא על אביו. ומה שטוענים כמה ממחברי הזמן שיש דין חינוך גם אחר גיל בר מצוה, ואחר שהגדיל ימשיך לספור מדין חינוך. אבל איפה שמענו דבר כזה?! מדברי התוספות בפסחים (פג). מוכח שדין חינוך הוא עד גיל בר מצוה ולא יותר. וכן כתב הגאון רבי עקיבא איגר (בתשובה סי"ז) [א.ה. וע"ע בילקוט" (ספ"ה ע"ג ע"ג) ובחזו"ע אר"ב"ת (ע"ג סט) ויו"ט (ע"ג רכג)]. ומה שאמר אותו אבא, שמוציא את בנו ידי חובת הברכה, זה מועיל גם לדעת הסוברים שלא מועיל שומע כעונה בספירת העומר, שהרי מוציאו בברכה ולא בספירה, ומכל מקום להלכה מועיל שומע כעונה גם בספירה עצמה.

רב גדול ששכח לספור את העומר

יב. רב קהילה גדולה או רב עיר ששכח לספור את העומר לילה ויום, ואומרים לו: כבוד הרב, תספור את העומר, בכבוד! והוא מתבייש לומר ששכח, איזה בושות... יש בעלי בתים שחושבים שהרב מלאך ואף פעם לא שוכח... ומה יגיד להם, אכלתי זיתים?... הגאון רבי צבי פסח פראנק בספרו הר צבי ח"ב (ס"י עה) כתב ששמע על הגאון רבי יוסף דב סלוביץ'יק, שבהיותו מתפלל בתור שליח ציבור בימי הספירה לא היה יכול לברך העומר מפני שחיסר יום אחד, וכנראה התבייש כי היה רבה של בריסק והציבור ביקורתיים - האשכנזים בשקט והספרדים בפנים... ויגידו: איך שכח? כנראה התפלל אתמול ביחיד. הם רק יחשבו עליו לשון הרע, ומחשבה רעה אינה מצטרפת למעשה... ועל כן ביקש מאחד המתפללים שלא יברך לעצמו, אלא שהוא יברך כשליח ציבור ויוציאו בברכתו.

אינו מחויב במצוה לא מוציא ידי חובה

יג. אבל זה לא פשוט, ויש בזה מחלוקת קדומה מלפני כשלוש מאות שנה, הפרי חדש (סימן תפט) - היה רבה של ירושלים לפני מעל 300 שנה - כתב, שמי

⁷ באופן כללי אדם צריך להימנע מללכת ללכת לכל מיני אירועים, בכל פעם עושה ארוחת ערב במקום אחר... אלא צריך לשבת וללמוד, לא איברי סיהרא אלא לגריסא (עירובין סה), אבל הוכרחתי ללכת לשם.

ששכח לספור את העומר לילה ויום, אינו יכול להמשיך לספור בברכה⁸, ועל כן אינו יכול להוציא ידי חובה את חבירו. והביא ראייה מהירושלמי (פ"ב דמגילה ה"ג) שכן עיר שקורא מגילה ב"ד אדר, אינו יכול לבוא לכרך בט"ו אדר ולהוציא ידי חובה את בני הכרך, ובן כרך שקורא בט"ו אדר, אינו יכול להוציא ידי חובה את בני העיר ב"ד אדר, כי אינו בר חיובא, אלא אם כן ישן בעיר והוא 'פרוז בן יומי'. ולפי זה אדם ששכח לספור את העומר לילה ויום, אף שהוא אדם גדול וחייב במצוות, אבל כלפי אותה מצוה כבר אינו מחויב בה ולא יכול להוציא ידי חובה את האחרים. גם הרב בית דוד (חאו"ח סימן רסז) - היה לפני החיד"א - הסכים לדברי הפרי חדש. וכן כתב הראשון לציון הגאון רבי יוסף חזן - נפטר לפני 200 שנה - בספרו שו"ת חקרי לב (חאו"ח סי' מוה).

שי"ץ ישראלי למוסף ביו"ט שני של גלויות

יד. החיד"א (בברכי יוסף סימן קכד סק"ג) הביא בשם מהר"ם בן חביב⁹ (הובא בשו"ת גינת ורדים חאו"ח כלל א סימן ג) לגבי תושב ארץ ישראל שנמצא בביקור בחו"ל והגיע יום טוב שני של גלויות, ואומרים לו: בכבוד, כבודו אתמול עלה שליח ציבור יפה, ויעלה להיות שליח ציבור גם היום. אבל הוא בן ארץ ישראל, ובאותו היום מניח תפלין ומתפלל תפלות של חול, ורק לא עושה מלאכה בפרהסיא. אפילו הכי יכול לעלות כחזן ולהוציא ידי חובה את הציבור. כך חידש מהר"ם בן חביב, ובא החיד"א ותמה עליו, הלא כלפי תושב הארץ יום זה הוא אסרו חג, שהוא יום חול גמור, ואין יעלה שליח ציבור בתפלת מוסף של הרגל, והרי כל דבר שלא שייך בו אינו יכול להוציא אחרים ידי חובה. גם הגאון רבי יעקב ישראל אלגאזי בשלמי ציבור (דף רחצ אות כח) והגאון רבי חיים פלאג'י בספרו מועד לכל חי (סימן ה אות ז) כתבו, שכל שאינו מחויב בדבר אינו מוציא את האחרים ידי חובה.

דעת החולקים

טו. אמנם מהר"ם בן חביב בתשובתו שבספר גינת ורדים, הביא את הירושלמי שכן עיר לא יכול להוציא את בני הכרך ידי חובה קריאת המגילה, שממנו הוכיח הפרי חדש כדבריו, אבל כתב מהר"ם בן חביב שהבבלי שלנו חולק על הירושלמי, כמובא בתחילת מסכת מגילה (ג). מן הסתם גם בחורים בישיבה קטנה התחילו מסכת מגילה... - שבני הכפרים מקדימים ליום הכניסה, כלומר שקוראים בשני או חמישי מתאריך י"א באדר, וכתב רש"י (ד"ה אלא) כיון שבני הכפרים לא יודעים לקרוא, בין עיר בא לכפר וקורא להם. משמע מדברי רש"י שלפי הבבלי כל שהוא מחויב בדרך כלל במצוה, מוציא אחרים ידי חובה, גם אם כעת אינו מחויב במצוה, ורק כשאינו מחויב כלל במצוה אינו מוציא אחרים. והביא עוד ראייה ממסכת ראש השנה (טז). כל הברכות כולן אף על פי שיש מוציא, ופירש רש"י שאין בזה חשש ברכה לבטלה מפני שיש דין ערבות, כל ישראל ערבים זה לזה. ומשמע שגם מי שאינו חייב במצוה מוציא אחר ידי חובה מדין ערבות, ולכן נראה בדת הבבלי, שכן עיר יכול להוציא בן כרך. זה חידוש גדול. וכן דעת הגאון רבי חיים אבולעפיא בספרו מקראי קודש (דף קפא ע"ב), שגם בנידון שלנו הרב יכול לברך בשביל חבירו ולהוציא ידי חובה, אף שהוא עצמו לא יכול לברך בעצמו, כי נחשב כמחויב בדבר. וכך סובר גם הגאון רבי מרדכי כרמי - מגדולי הדור לפני כ-250 שנה בן דורו של החיד"א - בספרו מאמר מרדכי (סימן תפט סק"י). ונמצא שיש לנו חברים לדברי הרב מבריסק, ואף שהרב בית הלוי אמר זאת מדעתו, מצאנו עוד פוסקים הסוברים כמותו. גם מרן החב"י - הרב חיים בן ישראל בנבנישט¹⁰ - בספרו כנסת הגדולה (בתשובה חאו"ח סימן טז) הביא בשם רבנו קשיאי מסאלוניקי, ששליח ציבור ששכח לספור יום אחד יכול לברך על הספירה ולכוין להוציא אחר ידי חובה הברכה. אבל הרב עצמו חלק עליהם וכתב שאין זו הוראה נכונה.

אין מחלוקת בין הבבלי לירושלמי

טז. אולם הגאון חקרי לב ועוד תמהו על דברי הסוברים שיש מחלוקת בזה בין הבבלי לירושלמי, שהרי בירושלמי (פ"ג דברכות ה"ג) מובא הדין שאף על פי שיצא

⁸ שהרי חוששים לדעת בע"ה (הובא בתוס' במנחות סו. ד"ה זכר) שצריך ספירה של שבתות "תמימות" - שלמות, וכל מ"ט הספירות הן כמו שרשרת אחת, ואם חיסר ולא ספר לילה ויום, כאילו נקרעה השרשרת ונתפרדה החבילה, והפסיד את מצות ספירת העומר. ואמנם דעת רב סעדיה גאון (בסידורו עמי קנה) ורב יהודאי גאון (הביאו הר"ן פסחים דכ"ח ע"א מדפי הר"ף) שרק ביום הראשון אם לא ספר אינו ממשיך לברך, אבל לרוב הראשונים הוא הדין בשאר הימים, וכן פסק מרן בשלחן ערוך (סי' תפט סניף ח).

⁹ היה הראשון לציון השני אחר הראשון לציון הראשון מהר"ם גלאנטי, היה לפני כ-350 שנה, נבחר לכהן כראשון לציון בגיל 35 ונפטר בגיל 42.

¹⁰ היה בדורו של שבתאי צבי, וכמה שהיה חכם גדול טעה בשבתאי צבי וחשב שהוא המשיח, ראה בחור בגיל שמונה עשרה שידוע ש"ס ישר והפוך - גם בדורנו רואים כמה כאלה שבקיימים הרבה... - והיה יפה תואר ומחייך לכולם, וגם ידע קבלה, ועשה מופתים על ידי קבלה מעשית, ריחף על הים, מי שהיה עושה כך

מוציא, ועם כל זה מבואר בירושלמי לגבי קריאת המגילה שכן עיר לא יכול להוציא בן כרך, ובהכרח שמה שאמרו אף על פי שיצא מוציא דיברו על מי שמחויב בדבר, כגון שכבר יצא ידי חובת קידוש או הבדלה, ויש לו שכנה אלמנה שרוצה שיקדש או יבדיל בשבילה, יכול לחזור ולהוציא ידי חובתה. אבל מי שאינו מחויב כלל במצוה - כמו בן עיר בכרך או בן כרך בעיר לגבי קריאת המגילה - לא יכול להוציא ידי חובה. והוא הדין בספירת העומר, כיון שלא ספר לילה ויום חוששים שכבר אינו מחויב במצות ספירת העומר, ולא יכול לברך על ספירת העומר ולהוציא אחר ידי חובה בברכתו.

פתרון דהוי

זי. אחד ממחברי הזמן כתב ששכח לספור לילה ויום יש לו פתרון לספור בברכה, על ידי שיאמר "אתמול היה שבעה עשר יום לעומר והיום שמונה עשר יום לעומר", כי יש בזה כעין ספק ספיקא, שמא כסברת רבי יצחק בן גיאת (הובא בשבלי הלכת סימן רלד) הביאו הביאור הלכה (סי' תפט סניף ח ד"ה סופר) שאדם ששכח לספור יום אחד, למחרת יברך ויספור: אתמול היה כך וכך והיום כך וכך, ואפילו שכת כמה ימים יעשה כסדר הזה, ויאמר: שלשום היה כו'. ושמו כדעת הסוברים שלמרות שאינו מחויב יכול להוציא ידי חובה. ושמו כדעת התוספות (מנחות סו.) והרא"ש (סוף פסחים ס"ז מ"א) ועוד שכל יום מצוה בפני עצמה. אבל אני לא מבין, אתה רואה שיש בזה מערכה לקראת מערכה, זה מביא ראייה מכאן וזה מביא ראייה משם, וכי אתה גדול יותר מהפרי חדש והחיד"א ועוד רבים שחששו לסב"ל. צריך לדעת כללי הפסיקה, ולכן אמרתי שאין ללמוד הלכות בכל ספר, אלא רק בספרים של גדולי הדור שרוב הציבור הולכים על פיהם, וגדולי הדור הלא הוא מרן זצ"ל, כתב בספרו (הח"ע יו"ט עמי רמח) שאם שכח לספור לילה ויום, אינו רשאי לעבור לפני התיבה כדי לברך ולספור העומר להוציא אחרים ידי חובה, ואומרים בזה ספק ברכות להקל, ושב ואל תעשה עדיף (הפלא על הספר הליכות מועד שחלק סתם על מרן בחזו"ע, וכתב שהרב יכול לברך להוציא ידי חובה אחר, פלא, מה כוחו להכריע נגד החיד"א ונגד כל האחרונים שהזכרנו. תראו, הדרך של מרן זיע"א היא הדרך הנכונה, יש כללי הפסיקה, ולא להמציא ולחדש הלכות).

יצא ידי חובת ברכה ונמלך

יח. מה שכן, מי ששכח לספור לילה ויום, יכול לומר לחבירו שיכוין להוציא ידי חובת הברכה, ובוה אין חשש ברכה לבטלה. ביביע אומר (ח"ח חאו"ח סי' כד) דן באורך, במי ששמע ברכה מחבירו, ונתכוין המברך להוציא, וגם הוא נתכוין לצאת ידי חובה, ושוב נמלך ואמר "מצוה בו יותר מבשלוחו", ורצה לברך בעצמו, האם מותר לו לברך, או אחר שכבר יצא ידי חובה נחשב לו כברכה לבטלה. וכן האם יכול להימלך ולא לאכול או לשתות כלל, או לא. והסיק שאם לא ענה אמן, כיון שתורת שמיעה עליו יכול לחזור בו ויכול לברך בעצמו וכן יכול שלא לאכול כלל, אבל אם ענה אמן הרי זה כמברך ממש, ולכן לא יכול לחזור בו ונחשב כאילו הוציא את הברכה מפיו. ושם כתב עוד שהמסופק אם חייב לברך איזו ברכה, רשאי לצאת ידי חובת אותה הברכה מחבירו, ואין בזה שום חשש איסור לברכה לבטלה, שהרי הוא כאילו התנה שאם הוא חייב באותה ברכה הרי הוא יוצא ידי חובה בברכת חבירו, ואם לאו, אינו מכוין לצאת ידי חובה כלל, והוא רשאי שייצא צריך לכך.

אני מקבל במרכה את שר הפנים והבריאות, הרב משה ארבל, ומברך אותו שיצליח בתפקידו הזמני, כשר הפנים, לעזור לעיריות ומועצות מקומיות, תחוק אותם שיבנו בתי כנסת ומקואות, לפי החוק אסור להתנות תקציב בתנאי שתבנה בית כנסת, זה אסור, תבדוק מה מותר לפי החוק, ותעשה אך ורק לפי החוק לסייע לתורה ולמצוות.

- עבר הגהת מרן הראש"ל שליט"א -

בימינו היה נחשב גדול הדור... ובגלות באיזמיר שסבלו מהטורקים חשבו שהוא המשיח שיקח אותם לארץ ישראל, ואלפים ורבבות טעו בו. פעם אחת לקח ספר תורה, פתח את הקלף על הרצפה, לקח כוס יין ויברך שבע ברכות, יוצר האדם, שהכל ברא לכבודו, אשר ברא ששון ושמוחה. מה אתה עושה? אני מתחתן עם התורה!... נתן טבעת ואמר "הרי את מקודשת ליי"... מה קרה לך, השתבשת!... אז אחר כך הודיע לכולם שלא לצום ב"ו בתמוז ובתשעה באב, כי המשיח הגיע... אז תפס הרב החב"י שטעה בו, ולא התבייש להודות. ורוב ככל גדולי הדור תפסו מיד מיהו, והבינו שזה לא מסטרא דקדושה אלא סטרא אחרא, ולחמו בו. אחר כך הסולטן הטורקי שם אותו בכלא, ואמר לו, נגזר עליך גזר דין מוות להיתלות על העץ, ואשחרר אותך רק בתנאי אחד שתאסלם. והוא הסכים והתאסלם. שלחו לו תלמידיו: רבינו, עד כדי כך? ענה להם: כדי לפתוח את הסתימה של הביוב, צריך לרדת עד למטה ולפתוח, וגם אני יורד עד למטה לאסלם כדי להציל. ורבים מעם ישראל נמשכו אחריו והתאסלמו. היה אתו סיפור שלם.